

Asia: VN/35745/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle opintoetuslaiksi ja eräiksi muiksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksen yleiset tavoitteet

Hallitus esittää, että urheilijat huomioidaan jatkossa osana opintotukiajan harkinnanvaraisen pidentämisaajan perusteita korkeakouluopinnoissa sekä muissa kuin korkeakouluopinnoissa.

Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö pitää erittäin myönteisenä, että opintotukea esitetään kehitettäväksi joustavammaksi opiskeleville urheilijoille (jatkossa ”urheilijaopiskelija”). Urheiluun panostaminen pidentää usein opintojen kestoja haastaen urheilijaopiskelijan toimeentuloa, joten esitetyt joustot mahdollistaisivat nykyistä paremmin opiskelun ja tavoitteellisen valmentautumisen yhdistämisen.

Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö toteaa, että urheilijaopiskelijoiden huomioiminen osana opintotukiajan harkinnanvaraisen pidentämisaajan perusteita edistää Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksia urheilijoiden kaksoisuran edistämisestä. Kehittämällä opintotukea urheilijamyönteisemmäksi valtio edistää vastuullisella tavalla opiskelevien urheilijoiden arkea ja uraa.

2. Opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtioneuvoston myöntäminen ja määrät

-

3. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa

-

4. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika korkeakouluopinnoissa

Hallituksen esityksessä todetaan, että tavoitteellinen kilpaurheilu voitaisiin jatkossa hyväksyä perusteeksi saada opintotukea vielä tutkintokohtaisen tukiajan loputtua. Esityksen mukaan tavoitteellisella kilpaurheilulla tarkoitettaisiin esimerkiksi urheiluakatemia 1. tai 2. tason mukaista urheilua, jonka määritelmä tulee Urheiluakatemia- ja valmennuskeskustoiminnan ohjeistuksesta vuodelta 2024.

Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö kannattaa vahvasti tavoitteellisen kilpaurheilun lisäämistä perusteeksi enimmäistukiajan pidentämiseen sekä esitettyä määritelmää tälle kilpaurheilun tasolle. Käytetty 1. ja 2. kategorian urheilijaluokittelu on käytössä urheiluakatemiaoilla, valtakunnallisilla valmennuskeskuksilla sekä lajiliitoilla. Mallin hyödyntämisen myötä jatkoaikaa voi siis hakea urheilulajeissa, jotka ovat OKM:n valtionapukelpoisten liikuntaa edistävien lajiliittojen lajeja.

Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö katsoo, että lisätukikuukausien myöntämisen ei tulisi rajoittua tilanteisiin, joissa urheilijaopiskelija on aktiiviurheilija juuri opintojen loppuvaiheessa. Urheilijan ura vaikuttaa usein opintojen etenemiseen merkittävästi myös opintojen alku- ja keskivaiheessa. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös aiemmin urheilleet, mutta jo urheilu-uransa päättäneet opiskelijat voivat olla oikeutettuja lisäkuukausiin, mikäli opintojen viivästyminen johtuu urheilusta.

Hakuprosessin osalta Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö kannattaa mallia, jossa urheilijaopiskelija hakee lisätukikuukausia Kelalta ja liittää hakemukseen lajiliiton lausunnon urheilijan tasosta ja toiminnasta sekä ennakolta määriteltyihin kriteereihin perustuvan arvion urheilijan statuksesta. Tämä tukee päätöksenteon yhdenmukaisuutta ja vähentää yksittäisiin tapauksiin liittyvää tulkinnanvaraisuutta. On myös tärkeää, että urheilijaopiskelijoilla on selkeä taho, josta saa tukea hakuprosessiin liittyen.

Urheilijoiden Ammattienedistämissätiön näkemyksen mukaan Suomen Olympiakomitea voisi olla se vastuutaho, joka valmistelee yhdessä urheiluyhteisön kanssa kriteerit tavoitteellisen kilpaurheilun määrittämiseksi. Suomen Olympiakomitea on urheilun neutraali ja valtakunnallinen asiantuntijataho, joka tarkastelee liikunnan lajiliittojen lajeja puolueettomasti. Urheilijoiden Ammattienedistämissätiö pitää tärkeänä, että näitä kriteereitä valmistellaan läpinäkyvästi ja oikeudenmukaisesti urheilijoiden ääni huomioiden.

5. Huoltajakorotus

-

6. Oppivelvollisen erityinen asumislisä ja koulumatkatuki

-

7. Opintolainan myöntäminen ja valtioneuvoston päätös

-

8. Luottolaitoksen velvollisuudet ja opintolainan takaisinmaksun vaatiminen

-

9. Korkeavastuu

-

10. Opintolainahyvitys

Urheilijoiden Ammattinedistämissätiö haluaa nostaa esiin, että opintotukijärjestelmän lainapainotteisuuden kasvaessa on erityisen tärkeää turvata urheilijaopiskelijoiden yhdenvertainen asema. Opintotuen muuttuminen lainapainotteisemmaksi kasvattaa opiskelevien urheilijoiden taloudellista epävarmuutta ja painetta valmistua opinnoista jopa urheilu-uran kustannuksella. Opintojen eteneminen voi viivästyä urheilun vuoksi, urheilusta saatavat tulot ovat usein epäsäännöllisiä ja epävarmoja, ja opintolainaa voi kertyä enemmän viivästyneen valmistumisen seurauksena. Tavoitteellinen urheilu tulee tunnustaa opintotukilaissa hyväksyttäväksi perusteeksi opintojen viivästymiselle siten, että vaadittavan tason täyttävillä urheilijoilla säilyy oikeus opintolainahyvitykseen viivästymisestä huolimatta, ja että he ovat oikeutettuja korkeampaan opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muut joustoon oikeutetut ryhmät.

11. Takausvastuulain ja sen perintä

-

12. Muut liitelait

-

13. Esityksen vaikutusarviot

-

14. Muita huomioita

Urheilijoiden Ammattinedistämissätiö pitää merkittävänä, että tässä laajassa uudistuksessa lainsäädäntöön kirjataan urheilijaopiskelijoiden asema. Kannatamme hallituksen esitystä opintotukiajan mahdollisesta pidentämisestä vaadittavan tason määritelmän täyttävillä urheilijoille. Hallituksen esityksen mukaisesti opintotuki kuitenkin kehittyy entistä lainapainotteisempaan suuntaan, kun opintolainan valtioneuvoston päätös korotetaan merkittävästi. Urheilijoiden Ammattinedistämissätiö pitää erittäin tärkeänä, että vaadittavan tason määritelmän täyttävät urheilijat olisivat valmistumisen viivästymisen tapauksessa oikeutettuja tavoiteajassa valmistuneiden korkeampaan opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muutkin joustoon oikeutetut ryhmät. Vastaavasti vaadittavan tason täyttävillä urheilijoilla tulisi valmistumisen edelleen viivästyessä olla mahdollisuus määrääjässä valmistuneiden opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muillakin joustoon oikeutetuilla ryhmillä.

Haluamme kuitenkin tuoda esiin, että joustot opintotukeen eivät yksinään riitä turvaamaan mahdollisuuksia yhdistää opinnot ja tavoitteellinen urheilu. Joustavat opintokäytännöt ja yksilölliset opintopolut on mahdollistettava toisen asteen ja korkeakouluopinnoissa. Lisäksi urheilijaopiskelijat tarvitsevat heille räätälöityjä ohjaus- ja tukipalveluita, joita tulee kehittää alueellisessa yhteistyössä urheilutoimijoiden kanssa. Tätä työtä on viime vuosina edistetty erinomaisesti huippu-urheilijamyönteisiä korkeakouluja (HUMKK) koskevan kehittämistyön kautta. Tulevaisuudessa on tärkeää etsiä yhdessä keinoja, miten kaikki Suomen korkeakoulut voisivat tukea urheilijaopiskelijoita opintopoluillaan entistä paremmin.

Olisi myös tarkoituksenmukaista pohtia, voisiko opintotukea vielä jatkokehittää siten, että urheilijaopiskelija voisi varmistua jo opintojen alkuvaiheessa siitä, että hän tulee olemaan oikeutettu opintotuen joustoihin, mikäli niitä myöhemmässä vaiheessa tarvitsee.

Tirri Jukka
Urheilijoiden Ammattinedistämissätiö